

УДК [821.111+821.134.2]-141.091

ТРАНСФОРМАЦІЯ ТЕМАТИКИ І ПОЕТИКИ МЕТАФІЗИЧНОЇ ПОЕЗІЇ У ТВОРЧОСТІ ПРЕДСТАВНИКІВ “АПОКАЛІПТИЧНОГО РУХУ”

Тетяна Рязанцева

*Інститут літератури імені Т. Г. Шевченка Національної Академії Наук України,
вул. М. Грушевського 4, м. Київ, 01001,
e-mail: tari@i.com.ua*

Розглянуто трансформацію мотивно-тематичного комплексу, поетики і стилістики метафізичної поезії у творчості представників “Апокаліптичного руху” в англійській літературі кінця 1930-х рр. – початку 1940-х рр. Творчість Г. Тріса, Н. Мура, Т. Скотта та інших аналізовано у зіставленні з доробком європейських поетів-метафізиків XVII, XIX і XX ст.

Ключові слова: метафізична поезія, “Апокаліптичний рух”, фрактальність.

Так званий “Апокаліптичний рух” (*New Apocalypse, Apocalypticism, Apocalyptic movement*) [8, с. 3] – письменницьке угруповання, що заявило про себе у Великій Британії наприкінці 1930-х рр.

На жаль, це цікаве явище англійської літератури досі не отримало належного вивчення ані на батьківщині, ані поза її межами. Бібліографія британських праць, присвячених поезії “Нового Апокаліпсису”, налічує приблизно десяток статей, кількома згадками у дослідженнях з питань історії літератури та мистецтва, і невелику монографію А. Е. Салмона “Поети Апокаліпсису” (1983), яка містить начерк історії та комплексний аналіз особливостей цього літературного руху. [18]. Сучасний погляд на поезію “Нового Апокаліпсису” запропоновано у статті Р. П. Дрейпера “Новий Апокаліпсис (1939–1945)” (2011) [5]. В Україні ж аналіз розвитку метафізичних тенденцій у поезії “Нового Апокаліпсису” буде першою спробою дати цьому явищу літературознавчу оцінку.

Термін “метафізичний” вжито тут винятково в літературознавчому сенсі. У західній науковій традиції (Дж. Сміт, Х. Вайт, Дж. Данкен та ін.) [5; 18; 21] метафізичну поезію характеризують, здебільшого, як “стиль”, акцентуючи пов’язаність цього явища з певною епохою, а також його тяглість та варіативність [6, с. 4]. У точнішому визначенні – це самостійна течія європейської літератури, сформована в добу Бароко, але не обмежена нею. “Візитівкою” метафізичної поезії від Донна до наших днів є особливий тип метафори, так званий метафізичний концепт. Серед інших головних характеристик – катастрофічне світобачення, динаміка, напруга.

Мотивно-тематична структура метафізичної поезії є сталою і загалом її окреслюють як фрактальну (теми Віри, Смерті й Часу, Кохання розробляються у різноманітних

варіантах взаємозв'язків). Потракування терміна “фрактальний” у контексті цього дослідження ґрунтується, по-перше, на тлумаченні Б. Мандельброта, який у 1970-ті рр. запровадив це поняття у царині геометрії, виявляючи “морфологію аморфного” [див.: 12], а також – на пізніші інтерпретації Х.-О. Пайтгена і П. Ріхтера, Р. Флореса, Дж. Голкома, Т. Бонч-Осмоловської, І. Набитовича та ін., у чий працях теорію фрактальності застосовано до студій у галузі літератури і мистецтва [2; 3; 7; 10; 16].

Основу згаданої групи склали семеро молодих авторів: Генрі Тріс, Дж. Ф. Хендрі, Дж. С. Фрейзер, Норман Маккейг, Ніколас Мур, Том Скотт і Вернон Воткінс. Їхні твори виходили друком у низці періодичних видань, а згодом – у трьох антологіях.

Матеріалом для аналізу в цій розвідці слугуватимуть твори з антології “Білий Вершник. Проза і поезія Нового Апокаліпсису” (*The White Horseman: Prose and Verse of the New Apocalypse*, 1941) [20], позаяк саме вони найяскравіше демонструють відповідні світоглядні, тематичні та стилістичні особливості. Йдеться, головню, про типологічну подібність, хоча, за твердженням Дж. С. Фрейзера, Донн та Спенсер присутні серед літературних взірців членів угруповання, а інші дослідники доповнюють список впливів іменами Е. Паунда, Т. С. Еліота, Д. Томаса, Г. Ріда [див.: 8, с. 12–13, 20]. Симптоматично, що поетів “Нового Апокаліпсису” сучасні британські літературознавці вважають неоромантиками [5], так само, як і Дж. М. Хопкінса, до зіставлень з яким у метафізичній парадигмі ми ще звернемося.

Виникнення цього угруповання саме у міжвоєнний, переломний час вкотре підтверджує висновок Дж. Сміта щодо реактуалізації метафізичної поезії в особливо напружені історичні періоди [19]. Близькість “Апокаліптичного руху” до метафізичної традиції виявляється передовсім у катастрофічному світобаченні, задекларованому в назві, яка, своєю чергою, пояснюється специфікою соціально-політичної ситуації в Європі на початку Другої світової війни. Відчуття несправедливості, хаотичності світу та самотності в ньому Людини, віддаленої від Бога, жах швидкоплинності Часу, що несе гіркоту, розчарування й тугу, властиві поетам “Нового Апокаліпсису” так само, як їхнім літературним попередникам у метафізичній парадигмі.

Не дивно, відтак, що з основних метафізичних тем поети “Нового Апокаліпсису” розробляли, насамперед, тему Віри і тему Смерті й Часу. Структуру цього тематичного комплексу, як зазначено, можна вважати фрактальною, тобто динамічною і самоподібною. У тематиці поезії “Нового Апокаліпсису” це виявляється у безперервній взаємодії головних тем та їх динамічному вирішенні.

Оригінальним моментом є те, що всупереч традиції британської метафізичної поезії, орієнтованої на релігійну тематику, домінуючу позицію у творчості цих авторів займає тема Часу, а тема Смерті є ланкою, що єднає її з темою Віри. Така конфігурація виявляється ближчою до барокових моделей континентальної метафізичної поезії, зокрема, до творчості іспанця Ф. де Кеведо (XVII ст.). Крім того, про щільну взаємодію тем Смерті й Віри з темою Часу непрямо свідчить назва угруповання, адже поняття Апокаліпсису передбачає остаточне вирішення проблем Смерті і Часу саме у площині спілкування Людини з Богом. За висловом сучасного німецького богослова-есхатолога А. Цігенауса: “...невидимий Господь проявляється і стає видимим. Це і є “парусія”, “епіфанія”, “апокаліпсис” [4, с. 258].

Тема Смерті і Часу отримує у творчості представників “Апокаліптичного руху”,

сказати б, найбільш метафізичний розвиток. Власне, у поезії “Нового Апокаліпсису” Смерть як така майже випадає з уваги, прикутої до перебігу Часу. Ця динамічна реальність зачаровує британських поетів настільки, що закономірний фінал людського існування сприймається як заслужений відпочинок, зокрема й від необхідності стежити за ліком Часу. Адже лише Смерть, на думку Г. Тріса: “дає час, аби злічити весь час” (grants time to count all time) [20, с. 47].

Сприйняття ідеї Часу, його динамічні характеристики, так само, як їхнє емоційне забарвлення, у поетів “нового Апокаліпсису” зумовлені нелегкими обставинами життя впродовж Другої світової війни. Загалом можна твердити, що Час у поетичному світі представників “Апокаліптичного руху” може бути статичним і динамічним. Г. Тріс змалював це в термінах емоцій, визначаючи Час як: “стриманий чи бурхливий” (poised or impetuous), але, незалежно від форми, однаково жорстокий [20, с. 47].

Час, що рухається, традиційно розподілено тут на минуле, теперішнє і майбутнє, де кожне з них має власну дозу статичності і динаміки. Статичним, цілісним і здебільшого позитивним є для цих авторів минуле: “минуле, наче красуня, лежить у відгомоні моїх очей” (past lying like a beauty in the echo of my eyes), – написав Н. Мур [20, с. 91]. Динамічним є, природно, теперішній час, у самій невблаганній швидкоплинності якого таїться загроза: “час, наче орлине крило... той самий невідворотний тиск, гострий, мов цвях” (time is like an eagle’s wing... it is the same inevitable thrust, harsh as a nail) [20, с. 47], – виснував Г. Тріс. Майбутнього ж автори “нового Апокаліпсису” й поготів не чекають. За виразом Н. Мура, воно є “втраченим у сьогодні” (in the present the future is lost to me) [20, с. 91].

Грамматичні особливості цієї фрази втілюють принцип передавання драматичного через граматичне, що характерно для метафізичної поезії загалом. Вони яскраво ілюструють загострення одного з головних мотивів теми Часу у метафізичній поезії ХХ ст.

У знаменитому рядкові іспанського автора ХVІІ ст. Ф. де Кеведо: “уже не вчора; завтра не настало...” (ya no es ayer; mañana no ha llegado) [17, с. 5] надія на майбутнє ще жевріє. Грамматично це підтверджується використанням негативної форми дієслова “наставати” у минулому часі Pretérito perfecto compuesto, який вказує на прямий зв’язок дії з поточним моментом. Форма “не настало, не прийшло” (no ha llegado) зберігає певну невизначеність ситуації: “завтра” *може* прийти.

У написаній значно пізніше (ХІХ ст.) поезії англійця Дж. М. Хопкінса ситуацію змальовано майже у тих самих виразах, однак емоційне забарвлення тут песимістичніше: “день, що відійшов, не несе з собою ранку” (the departed day no morning brings) [11, с. 171]. Використання теперішнього часу Present Indefinite у дієслові “приносити” (to bring) акцентує повторюваність ситуації, відчуття безвиході.

Нарешті, пасивна форма дієслова “втрачати” (to lose) у Present Indefinite (is lost, букв.: “є втраченим”) у творі Н. Мура (перша пол. ХХ ст.) означає завершеність дії, а отже, – підкреслює безповоротність втрати й ніби ставить остаточну крапку в цьому похмурому процесі.

Цікаво, що такий нюанс світовідчуття виразно корелює не лише з обставинами життя поетів “нового Апокаліпсису”, але й з назвою цього літературного угруповання, адже Апокаліпсис – це кінець світу, а з тим і кінець рухомого Часу, коли за Одкровенням Св. Івана Богослова: “вже часу не буде...” (Одкровення 10:6).

Важливо відзначити, що у поезії представників “Апокаліптичного руху” існує й статична іпостась Часу, яка своєрідно відображає тезу теоретика групи Дж. С. Фрейзера про “рух як різновид спокою” (*moving as the sort of quietness*) [8, с. 18]. У такому зображенні Час постає як факт світоустрою, частина системи координат, у якій живе Людина.

Цей підхід дає змогу, перефразовуючи відомий вислів Р. Бредбері, уявити “як виглядає Час”, тож не дивно, що статична іпостась Часу візуалізується в образах ландшафту, де розмір символізує тяглість: “поле часу” (*Time’s field*), “гіркий пагорб часу” (*bitter hill of time*) у Н. Мура і Т. Скотта [20, с. 111; 113].

Натомість формотворчу й обмежувальну функції часу символізує у поезії Г. Тріса “Форми Правди” (*The Shapes of Truth*) оксиморонний образ “кістяного лона Часу” (*horny womb of Time*), що увиразнює парадоксальне сполучення в Часі існування та не-існування, адже саме там, на думку поета, народжується “людська історія чи надія” (*...man’s history or hope*) [20, с. 50].

Загалом у символіці Часу присутні образи, що демонструють зв’язок “Апокаліптичного руху”, як з творчістю Дж. Донна, так і з пізнішими пластами британської поезії, зокрема з вікторіанською літературою. Виразні доннівські алюзії містить, наприклад, образ Часу-дзвону: “дзвін часів” (*the bell of the times*), “час благовістить” (*time tolls*) [20, с. 112-113] у поезіях Т. Скотта, асоціюючись із найвідомішим питанням Донна: “по кому подзвін?” Метафори дерева Часу (*Time’s tree*) у “Данині” (*Tribute*) Дж. С. Фрейзера [20, с. 70–71] або “кедрів літ” (*cedars of the years*) у “Поезії” (*Poem*) Т. Скотта [20, с. 112], пов’язані вірогідно, з твором “*Arbor Vitae*” (лат. “дерево життя”) вікторіанського письменника Ковентрі Петмора (1823–1869) [15], однак, по суті вони ближчі до метафізичної парадигми, ніж образ Часу-дзвону.

Дерево як метафора Часу в цьому контексті “виростає” на перетині статичного і динамічного розуміння Часу, суміщаючи обидві ці характеристики. Воно ж бо рухається, залишаючись на тому ж місці (зростає), тобто символізує Час, і як процес, і як факт. Відтак, поєднання двох протилежних елементів у нове, неподільне ціле у метафорі дерева-Часу, дає підстави вважати цей троп взірцем повноцінного метафізичного концепту.

З погляду стилістики, твори, присвячені темі Часу, взагалі найяскравіше демонструють приналежність поезії “Апокаліптичного руху” до метафізичної традиції. Крім образу дерева-Часу, тут бачимо ще кілька надзвичайно цікавих й оригінальних метафізичних концептів, пов’язаних з різними аспектами ідеї Часу.

Згадуваний образ “кістяного лона Часу” з “Форм правди” Г. Тріса можна вважати морфологічним оксимороном, позаяк він сполучає у собі ідеї смерті й народження, минулого й майбутнього (“історії і надії”). Ключову роль тут відіграє багатозначний епітет “*horny*”, що у значенні “кістяний”, “зроблений з рогу” асоціюється з безрухом, смертю, потойбічним світом, відсилаючи до “зроблених з рогу” воріт царства мертвих “Одисеї” Гомера. Водночас інше значення цього ж слова – “збуджений”, “сексуально активний” поєднує його з ідеєю плодючості, руху та продовження життя.

Якщо еротично забарвлений образ “кістяного лона Часу” – типовий приклад короткого метафізичного концепту, то тілесна метафора руки-піщогодинника, що міститься у тому ж творі, є прикладом концепту поширеного. Цей складний образ, що ілюструє швидкоплинність Часу, чітко вписує поезію “нового Апокаліпсису” у метафізичну традицію, демонструючи черговий рівень підвищення напруги через загострення й переформатування усталених метафор, до яких належить, зокрема, образ годинника.

У “Формах правди” Г. Тріса відбувається максимальне увиразнення відомої метафори через посилення тілесних асоціацій. “Фізична” складова подвоюється, до візуального компонента додається тактильний:

...Sand Trickles slyly through the palm like this, Playing the hour-glass with the living bone... [20, с. 50]	...Пісок Ось так підступно тече крізь пальці, Граючи у піскового годинника з живою кісткою...
--	--

Додаткову напругу створює й подвоєння динамічного компонента. У поезії Тріса динаміка матеріального передається через сполучення живого з неживим: пісок (неживе, матеріальне) тече (динаміка) крізь пальці (живе, матеріальне). Останній з цих компонентів несе додатковий обертон динаміки, бо й живе поступово міниться та зникає з рухом Часу. На це, власне, і натякає образ “живої кістки” (living bone), який у даному контексті сприймається як морфологічний оксиморон. Крім того, поєднання в одній фразі “піскового годинника” (the hour-glass) та “живої кістки” (the living bone) – це виразна алюзія на емблему Смерті, один з найвідоміших образів-символів барокового мистецтва. Подібне багаторівневе загострення максимально увиразнює духовний план метафори: дає змогу майже на дотик відчутти, як саме “вислизає”, “утікає з рук” час людського існування, атомізацію якого вже Кеведо сприймав трагічно.

На відміну від щойно розглянутих метафор, порівняння минулого з привидами, який “не живе й не щезає” (a past like a ghost that is neither dead nor gone) [20, с. 91] у “Посланні до Г. Т.” Н. Мура [20, с. 90-91], відображає поєднання статики й динаміки Часу. З погляду стилістики – це яскравий взірць короткого метафізичного концепту, побудованого на опозиції минушого-сталого. Привид як персоніфікація минулого – знахідка цілком у бароковому дусі. Такий несподіваний образ є якісно новим цілим, що постає з поєднання протилежностей. Привид – це живий духовний компонент померлої матеріальної субстанції. Він буквально дає можливість *побачити невидиме*. Така метафора, між іншим, акцентує сталість духовного порівняно з минулістю матеріального, а дотепний образ Н. Мура виявляється несподівано близьким до висновку Св. Августина: “Якщо б минуле було нічим, то не можна було б його бачити” [1, с. 225].

Ще одним стилістичним нюансом, що споріднює поезію “Нового Апокаліпсису” з метафізичною традицією, є прийом семантичної гри. Наприклад, у “Поезії про Віру” Н. Мура [20, с. 94–96] наголошено багатозначність ключового слова твору – “faith” – яке в англійській мові має значення “віра, конфесія, віра в Бога”, але також “довіра”, “переконання”. Різні відтінки сенсу розкриваються у різних частинах твору залежно від конкретного контексту, поступово переводячи акцент з релігійних асоціацій на важливість взаємної довіри та переконань як елемента людських стосунків.

Єдиним стилістичним моментом, до використання якого поети “нового Апокаліпсису” не вдаються, є наукові метафори, які були надзвичайно поширені у творах XVII ст., а згодом її активно використовував Хопкінс. Натомість, британські автори XX ст. виявляють невластиву їхнім бароковим колегам увагу до фонетичного оздоблення творів. Ця риса також споріднює творчість представників “Апокаліптичного руху” зі стилістикою Хопкінса і континентальних поетів-метафізиків XX ст.: Х. Рамона Хіменеса, М. Лабордети, О. Стефановича, М. Цветаєвої.

На відміну від своїх попередників, які висували на перший план зміст, а не звучання метафізичних поезій, митці “Апокаліптичного руху” намагаються знайти збалансований підхід. Наприклад, у розглянутій вище метафорі руки-піскового годинника з твору Г. Тріса використано гру голосних у закритому-відкритому складі, що імітує звук перетікання піску по скляній поверхні (*Trickles sllily through the palm like this*) [20, с. 50. Підкреслення моє. – Т. Р.]. Можна навести й інші приклади (алітерації, тощо), але загалом зрозуміло, що фонетичні прикраси у поезіях представників “Апокаліптичного руху” відіграють допоміжну роль, сприяючи увиразненню фізичних образів духовних станів і процесів, що своєю чергою підвищує концентрацію напруги і сприяє розкриттю головної думки творів.

У підсумку можна твердити наступне. Творчість представників “Апокаліптичного руху”, безперечно, можна вважати взірцем новітньої метафізичної поезії, хоча таке твердження є справедливим лише для другої антології групи, “Білий вершник”. “Найбільш метафізичними” з-поміж представлених у збірці творів видаються поезії Г. Тріса, Н. Мура, Дж. Ф. Хендрі, Т. Скотта, Дж. Фрейзера. Цим британським авторам ХХ ст. так само, як їхнім літературним попередникам, властива катастрофічність світобачення і трагічне відчуття “глобальної” самотності Людини, розлученої з Богом. Для метафізичної поезії цих авторів характерні, перефразуючи визначення Е. Лоу, підвищене “чуття драми і чуття процесу”, проте увага до перебігу думок і почуттів як таких для них нетипова [див.: 12]. У їхніх творах очевидне загострення традиційної проблематики метафізичної поезії та фрактальність тематичної структури, що зафіксовано уже у назві цього поетичного угруповання – “Апокаліптичний рух”.

Фрактальність мотивно-тематичного комплексу в митців “Апокаліптичного руху” виявляється у щільній взаємодії провідних метафізичних тем трактованих динамічно. Стрижнем виступає тема Часу, якій підпорядковані теми Смерті та Віри. Головним у темі Часу є мотив атомізації буття. Така конфігурація не характерна ані для британської метафізичної поезії часів Донна, ані для творчості Дж. М. Хопкінса, наближаючись до тематичних побудов континентальної метафізичної поезії XVII і ХХ ст., головню іспанської, зокрема, Ф. де Кеведо, Х. Рамона Хіменеса, М. Лабордети.

У відображенні трагедії тимчасовості людського існування представники “Апокаліптичного руху” прагнуть до найбільшої драматизації. Саме у творах, де відображено тему швидкоплинності Часу, британські поети ХХ ст. демонструють майстерне володіння арсеналом метафізичних концептів, розвиваючи і посилюючи традиційну барокову образність, спрямовану на візуалізацію духовних процесів. Дієвим способом посилення напруги в цій темі є й застосування принципу відтворення драматичного через граматичне, зокрема, віртуозна гра часовими формами дієслів.

Отже, творчість митців “Нового Апокаліпсису”, маючи низку оригінальних нюансів, демонструє зв’язок з метафізичною традицією на рівні тематики, поетики й стилістики. Безпосередній внесок “Апокаліптичного руху” в еволюцію течії полягає, головню, не у збагаченні мотивно-тематичного комплексу чи-то перестановці певних внутрішньотематичних акцентів (порівняно, наприклад, з поезією Хопкінса), але у компактизації тематичної структури британської метафізичної поезії та наближенні її до континентальних європейських моделей. Ця важлива новація, разом із загостренням традиційної проблематики та використанням стилістичних прийомів, скерованих на отримання найбільшого драматичного ефекту, відповідає загальному принципу мета-

фізичної поезії – економії засобів вираження у поєднанні з їхньою максимальною багатогранністю та виразністю. Відступ від традиційних схем не просто сигналізує про новий етап розвитку метафізичної поезії на національному рівні. Він вкотре висвітлює хибність ізольованого розгляду британської метафізичної поезії, позиціонуючи її як частину загальноєвропейського літературного процесу, закріплюючи перспективу порівняльного аналізу цього явища.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. *Св. Августин*. Сповідь / Св. Августин [пер. З латин. Ю. Мушака; Післям. С. Здіорука] – К. : Основи, 1999. – 319 с.
2. *Бонч-Осмоловская Т.* Фрактали в литературе. В поисках утраченного оригинала / Т. Бонч-Осмоловская // Textonly. – 2006. – №16 [Електронний ресурс] – Режим доступу до статті : <http://textonly.ru/case/?issue=16&article=9255>
3. *Набитович І.* Універсум Sacrum у в художній прозі (від модернізму до постмодернізму): монографія. / І. Набитович – Дрогобич-Люблін: Посвіт, 2008. – 600 с.
4. *Цігенаус А.* Есхатологія: майбутнє сотвореного в Бозі / А. Цігенаус. [пер. з нім. О. Сметанін, В. Грицюк] – Львів : Свічадо, 2006. – 352 с.
5. *Draper R. P.* ‘New Apocalypse’ (act. 1939–1945) / R. P. Draper // Oxford Dictionary of National Biography. – Oxford University Press, 07b; online edn.: May 2011 [Електронний ресурс] – Режим доступу до статті : <http://www.oxforddnb.com/templates/theme-print.jsp?articleid=96344>
6. *Duncan J. E.* The Revival of Metaphysical Poetry. The History of a Style, 1800 to the Present / J. E. Duncan. – New York: Octagon Books, 1969. – 227 с.
7. *Flores R. A.* Portrait of Don Quixote from the Palette of Chaos Theory / R. A. Flores // Cervantes: Bulletin of the Cervantes Society of America. – 2002. – № 22.1 – С. 43–70.
8. *Fraser G. S.* Apocalypse in Poetry / G. S. Fraser // The White Horseman. Prose and Poetry of the New Apocalypse. (Ed. by J. F. Hendry and H. Treece). – Routledge, 1941. – С. 3–31.
9. *Grierson H. J. C.* Introduction / H. J. Grierson // Metaphysical Lyrics and Poems of the Seventeenth Century. Donne to Butler. – New York: Oxford University Press, 1959. – С. XIII–LVIII.
10. *Holcombe C. J.* Fractal Criticism / C. J. Holcombe [Електронний ресурс] – Режим доступу до статті : <http://www.textetc.com/criticism/fractal-criticism.html>
11. *Hopkins G. M.* Poems : [поезії] / G. M. Hopkins. – Oxford, New York: Oxford Univ. Press, 1986. – 429 с. – (Першотвір).
12. *Low A.* Metaphysical Poets and Devotional Poets / A. Low // George Herbert and the Seventeenth Century Religious Poets. Authoritative Texts. Criticism. (Ed. by M. A. Di Cesare) – New York: WW Norton & Co. Inc., 1978. – С. 221–232.
13. *Mandelbrot B.* The Fractal Geometry of Nature / B. Mandelbrot – W.H. Freeman, 1982. – 468 с.
14. Metaphysical Lyrics and Poems of the Seventeenth Century. Donne to Butler: [поезії] – New York: Oxford University Press, 1959. – 244 с. – (Першотвір).
15. *Patmore C.* Arbor Vitae / C. Patmore // The Penguin Book of Victorian Verse. A Critical Anthology Introduced and Edited by G. MacBeth. – Harmondsworth, Middlesex: Penguin Books Ltd., 1982. – С. 169–170.
16. *Peitgen H.-O.* The Beauty of Fractals: Images of Complex Dynamical Systems / H.-O. Peitgen, and P. H. Richter. – Berlin: Springer, 1986. – 199 с.

17. *Quevedo y Villegas F. de. Poesía Original Completa : [поезії] / F. de Quevedo y Villegas – Barcelona: Planeta, 1981. – 1393 с. – (Першотвір).*
18. *Salmon A. E. Poets of the Apocalypse / A. E. Salmon. – Boston: Twayne Publishers., 1983. – 156 с.*
19. *Smith J. On Metaphysical Poetry / J. Smith // Scrutiny. – 1933. – Vol. II, № 3. – С. 222–239.*
20. *The White Horseman. Prose and Poetry of the New Apocalypse. Ed. by J. F. Hendry and H. Treece: [поезії] – Routledge, 1941. – 259 с. – (Першотвір).*
21. *White H. C. The Metaphysical Poets. A Study in Religious Experience / H. C. White. – New York: Collier Books; London: Collier-MacMillan Ltd., 1966. – 414 с.*

Стаття надійшла до редколегії 22.10.2011

Прийнята до друку 02.11.2011

THE TRANSFORMATION OF THEMES AND POETICS OF METAPHYSICAL POETRY IN THE WORKS OF “APOCALYPTIC MOVEMENT” AUTHORS

Tetiana Riazantseva

*Institute of Literature. Taras Shevchenko National Academy of Sciences of Ukraine,
street. Hrushevsky 4, Kyiv 01001,
e-mail: tari@i.com.ua*

The article analyzes the transformation of themes, poetics and stylistics of the Metaphysical poetry in the works of *the New Apocalypse* authors (Great Britain, late 1930ies). The poetry of H. Treece, J. F. Hendry, N. Moore, T. Scott et al. is considered in comparison with the works of European Metaphysical poets of the 17th, 19th and 20th centuries.

Key words: Metaphysical poetry, metaphysical conceit, *Apocalyptic movement*, fractal.

ТРАНСФОРМАЦИЯ ТЕМАТИКИ И ПОЭТИКИ МЕТАФИЗИЧЕСКОЙ ПОЭЗИИ В ТВОРЧЕСТВЕ ПРЕДСТАВИТЕЛЕЙ “АПОКАЛИПТИЧЕСКОГО ДВИЖЕНИЯ”

Татьяна Рязанцева

*Институт литературы им. Т. Г. Шевченко НАН Украины,
ул. М. Грушевского 4, г. Киев 01001,
e-mail: tari@i.com.ua*

В статье рассматривается трансформация мотивно-тематического комплекса, поэтики и стилистики метафизической поэзии в творчестве представителей “Апокалиптического движения” в английской литературе конца 1930-х гг. Творчество Г. Триса, Н. Мура, Т. Скотта и др. анализируется в сопоставлении с произведениями европейских поэтов-метафизиков XVII, XIX и XX ст.

Ключевые слова: метафизическая поэзия. “Апокалиптическое движение”, фактальность.